

חוק הגיור

להרבות גיור הלכתי בישראל!

שו"ת • מאמרים • נתונים

www.jppe.org.il

המכון למדיניות העם היהודי
(מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י) בע"מ (תל"צ)

חוק הגיור • שאלות ותשובות

מהו האתגר עימו אנחנו מתמודדים?

בישראל חיים כמעט חצי מיליון אזרחים שאורח חייהם איננו שונה מזה של יהודים-ישראלים לכל דבר, אבל על פי ההלכה הם אינם יהודים. חלקם היו שמחים להתגייר על פי ההלכה.

החיים המשותפים כחלק מהרקמה הישראלית, מובילים לנישואין בין יהודים ישראלים לבין ישראלים שאינם יהודים על פי ההלכה. בשני העשורים האחרונים נישאו בישראל כמאה אלף זוגות, בהם אחד מבני הזוג אינו יהודי על פי ההלכה.

אז למה הם לא מתגיירים?

גיור כהלכה משמעותו קבלת עול תורה ומצוות. כלומר, קיום אורח חיים דתי לאחר הגיור. עבור מי שחי חיים חילוניים, זהו שינוי משמעותי מאוד. למרות זאת, כמעט מחצית מהישראלים שחיים עימנו ושאינם יהודים על פי ההלכה (44%) מעוניינים להתגייר בגיור אורתודוקסי ועשרות אלפים פנו להליכי גיור בישראל בשנים האחרונות.

מה הבעיה בבתי הדין הפועלים בישראל היום?

אגף הגיור, הפועל בתוך משרד ראש הממשלה, אחראי כיום על הגיור. בחלק מהמקרים, דיינים הפועלים בו, נוקטים קו הלכתי מחמיר מאוד. ברבות השנים, יצא לאגף הגיור 'שם רע' בקרב המתגיירים הפוטנציאליים, מה שמביא לביקוש נמוך מאוד לגיור.

כמה בכל זאת מתגיירים היום?

בישראל מתגיירים בגיור אורתודוקסי, כ-3,000 גרים בשנה. זהו מספר לא מבוטל אבל הוא רחוק מאוד מלהספיק.

מה הבעיה בקצב הגיור הנמוך?

כאמור, בישראל כבר חיים כמעט חצי מיליון ישראלים שעל פי ההלכה הם אינם יהודים. בשל המשך העלייה והילודה, במצב הנוכחי, בכל שנה נוספים ארבעה לא יהודים על כל ישראלים שמתגייר. המשמעות היא שבמקום שנתמודד עם האתגר בהצלחה, הוא הולך ומתעצם.

אז מה עושים?

בבסיס השינוי המוצע עומד הרצון לגייר כהלכה, בדרך מאירת פנים, יותר ישראלים שהלכתית אינם יהודים.

מהו השינוי המוצע?

החוק החדש מבקש לתת לרבני ערים סמכות לגייר. למעשה, לא מדובר בשינוי, אלא בהחזרת המצב לקדמותו שכן בעבר רבני ערים היו מוסמכים לגייר. בדרך הזו, יוקמו מותבי גיור נוספים שיאפשרו גיור מאיר פנים ליותר מתגיירים על פי ההלכה כאשר כולם יפעלו תחת כללי דיון מוסכמים שתקבע ועדת רבנים משותפת. בנוסף, הגיור ע"פ החוק המוצע יהיה מעוגן לראשונה בחוק וכך לקבוע במפורש שהגיור יעשה על פי דין תורה.

ומה עם הרבנות הראשית?

הרבנות הראשית תמשיך להיות גורם משמעותי גם לאחר הרפורמה בגיור. ראשית, מי שיהיה אחראי על הגיור יהיו רבני הערים שממונים ופועלים תחת הרבנות הראשית. שנית, לרבנות הראשית תינתן יכולת לפקח על דיני הגיור שיפעלו תחת רבני הערים.

אם כך למה רבנים מתנגדים לרפורמה?

למרבה השמחה, רבנים מרכזיים מאוד בציונות הדתית תומכים בשינוי החשוב הזה. ישנם כמה מתנגדים קולניים בעיקר בקרב הציבור החרדי. חלקם אולי חוששים משינוי במערך הגיור אבל למרבה הצער, חלק מההתנגדות היא פוליטית ולא עניינית. הרי מי שלא סומך על רבני הערים לא יכול להתחתן, לאכול, לסמוך על עירוב או לטבול בעירו. בבסיס התוכנית יושבת הנחה פשוטה: אנחנו סומכים על רבני הערים של ישראל. בנוסף, עצוב לראות את חברי הכנסת החרדים - שלאורך שנים נלחמו במערך הגיור של מדינת ישראל עד חורמה, ביטלו את גיורי הרב דרוקמן (שכיהן כראש מערך הגיור) וקראו להורי מי שבתו מתחתנת עם מי שהתגייר בגיור הצבאי (גיור הנמצא תחת הרבנות הראשית) לשבת עליה שבעה ולמי שמתגיירת שם "שיקסע" - מגנים כעת על מערך הגיור הזה.

האם אין חשש שחוק הגיור החדש, יחד עם חוק הכשרות יחלישו את הרבנות הראשית?

ההיפך הוא הנכון. גם רפורמת הכשרות וגם הרפורמה המוצעת בגיור מחזקים את הרבנות הראשית ומאפשרים לה פיקוח ובקרה מרכזיים בשני נושאים חשובים אלו.

גִּיּוּר בְּעִידָן שֶׁל קִיבוּץ גְּלוּיּוֹת

פרופ' יחידיה שטרן | נשיא המכון למדיניות העם היהודי ומרצה למשפטים באוניברסיטת בר-אילן

אשרינו שאנו חיים בדור של קיבוץ גלויות. בין השבים למולדת העתיקה גם משפחות שרק חלקים מתוכן הם יהודים. כך, כיום, חיים בישראל קרוב לחצי מיליון אזרחים, שהם עולים מכוח חוק השבות (וצאצאיהם שנולדו כאן), שלא נולדו לאם יהודייה, ולכן אינם מוכרים על ידי ההלכה ועל ידי החוק הישראלי כיהודים.

ממשלות ישראל לדורותיהם קבעו שגירום של עולים אלו הוא יעד לאומי ראשון במעלה. ואולם, היעד לא הושג: רק כ-7% מתוכם התגיירו במהלך הדור האחרון.

לעובדות אלו משמעויות חמורות גם לפרט - הלא-יהודים אינם יכולים להינשא בישראל, וגם לכלל - מתפתחת תופעה של התבוללות ישראלית. הילדים שלנו פוגשים אלו את אלו - בצבא, באוניברסיטה, בכל מקום - מתאהבים, ומקימים משפחות שבהם אחד מבני הזוג איננו יהודי. על פי הערכות, כעשירית מהמשפחות המוקמות בישראל הן מעורבות.

זו התפתחות אסטרטגית מסוכנת לעתידנו: חלקים בציבור הולכים ומתרגלים לאפשרות של היות אדם יהודי, מצד לאומיותו, גם ללא גיור דתי, ובכך נזנחת מסורת ישראל מימי עזרא ונחמיה. חלקים אחרים בציבור, נאמנים למסורת, רואים בהתבוללות אסון ולכן יפנו לניהול מגילות יוחסין ובכך יחצו את העם. התוצאה היא בכייה לדורות. זהו איום אסטרטגי על חוסנה ועתידיה של המדינה.

לפיכך, נדרש מאמץ לגייר כהלכה את העולים הלא-יהודים, ככל שהללו מעוניינים בכך בכנות. תנאי לכך הוא הסדרה חוקית של ההיבטים המרכזיים של הליכי הגיור בישראל. זוהי ההצעה שמונחת כיום על שולחנה של הכנסת.

החוק איננו עוסק בשום הבט הלכתי. ההלכה מסורה לרבנים בלבד ולא לכנסת. על מה, אם כן, הוויכוח? מדוע קמה צעקה, הפוכה לאמת, שהחוק עתיד לפגוע, כביכול, בזהותה היהודית של המדינה?

במצב הנוכחי, כל גיור בישראל צריך להיות מאושר, לצורך קבלת תעודת המרה, על ידי הרב הראשי לישראל. הסמכויות מרוכזות בידי אדם אחד שמכתוב את דעתו למערכת כולה. כשהרב הראשי נוקט במדיניות הלכתית מחמירה, שהיא רק אחת מהאפשרויות שמציעה לנו מסורת ההלכה, ליצירת מצמצמת היכולת לגייר את העולים בישראל. חשוב להבהיר: **מסורת ההלכה מאפשרת ריבוי קולות הלכתיים. כל בית דין לגיור בתולדות ישראל קיבל את הכרעותיו בהתאם למדיניות ההלכתית המקובלת עליו, וכך צריך להיות גם היום.**

ואולם, מאחר ולמעמדו של אדם כ"יהודי" יש משמעות חוקית בישראל (למשל, לצורך הגירה על פי חוק השבות), מוסכם כי אין לאפשר לכל רב לגייר כרצונו. האיזון הנכון הוא מעין זה המופיע בהצעת החוק: סמכות הגיור תופקד בידי רבנים אורתודוקסים שהוסמכו על ידי הרבנות הראשית לישראל לכהן כרבני ערים. בהיותם תלמידי חכמים יראי שמים, הם יימנעו מלגייר את מי שאיננו ראוי לכך בהתאם למקובל במסורת ההלכה, אך יפשטו יד תומכת - אוהבת גר - כלפי מי שמבקש להצטרף מחדש אל עמו, בכנות.

ההצעה איננה פוגעת ברבנות הראשית, אלא מאפשרת לה לתפקד כיאות, באמצעות בכירי בניה, שהוסמכו לתפקידם על ידה, מתוך ריבוי קולות הלכתיים, שכולם נאמנים ל"שולחן הערוך".

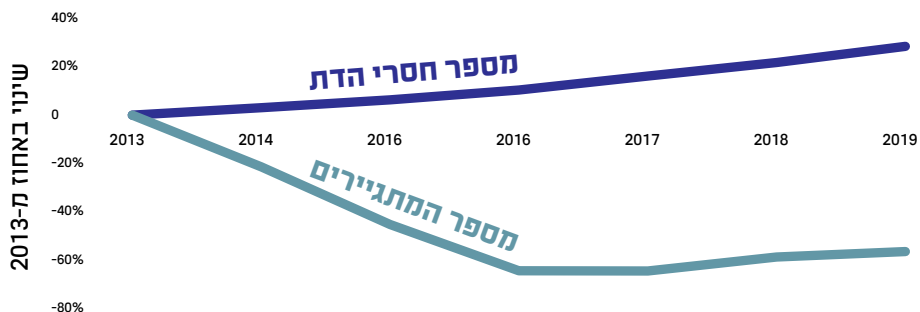
זוגות יהודים וזוגות מעורבים נרשמו כנשואים, 2019

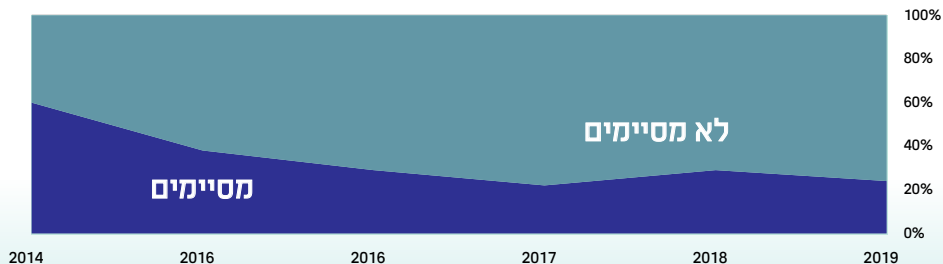
מוכנים לשקול גיור ברבנות אם ההליך יהיה ידידותי יותר

חסרי הדת והמתגיירים

שיעור התלמידים במכוני הגיור שמסיימים את הליך גיורם

חשיבות הגיור בעת הזו

הרב רא"ם הכהן | ראש ישיבת עתניאל ורב היישוב עתניאל

כפי שכבר כתבתי בעבר אין לי ספק שהאחריות של מנהיגי הציבור בעת הזאת היא כדברי הנביא ירמיהו: **‘וְהִקְמַתִּי עֲלֵיהֶם רָעִים וְרָעִים וְלֹא יִירָאוּ עוֹד וְלֹא יִחַתּוּ וְלֹא יִפְקְדוּ נַאֲם ה'.** מתוך כך אני סבור כי חובתנו להחזיר את יכולת הגיור לרבני ערים כפי שכבר היה בעבר במדינת ישראל וכפי שהיה בכל הדורות מזמן התנאים. הטענה שגיור קטינים הינה דעת יחיד אינה אמת כפי שכבר הובהר על ידי גדולי הפוסקים.

בעזרת ה' בזכות זה ישונו רבים מקרב אזרחי ישראל אל כור מחצבתם ונחזק את מדינתנו ככסא למלכות ה' בעולם, ועל ידי זה יגדל כבוד הרבנים וכבוד הרבנות הראשית לישראל, כבוד עם ישראל וכבוד ה'.

חובתנו לפעול למען הגיור

הרב שמואל דוד | רב העיר עפולה

אחד המיזמים הראשונים שהקמתי עם כניסתי לתפקיד רב העיר לפני עשרים וארבע שנים, היה הקמת אולפני גיור בעפולה. הצורך לתת מענה לאנשים אשר זוהו כיהודים בברית המועצות לשעבר (משום שהאב או הסב היו יהודים) ואשר זוהו כגויים כאן בארץ ישראל היה דחוף. אך לא פחות מכך, הצורך למנוע נשואי תערובת בתוכנו.

על גיור בזמן הזה

בשנים האחרונות אנו עדים לשפל ברצון להתגייר, ובמספר המתגיירים. **כדי למשוך אותם להתגייר צריך להאיר להם פנים ביתר שאת.** ראשית, יש להסמיך רבני עיר לבצע גיור, כי לא כל אחד יכול, ולא כל אחד רוצה לנסוע רחוק פעם או פעמיים בשבוע. כמו כן, יש לאפשר גיורי קטינים, דבר ששנוי במחלוקת הלכתית אבל "עת לעשות לה' הפרו תורתך." לפעמים נוקטים בשיטות מקלות.

הזדמנות אחרונה לפני משבר

זו הזדמנות כמעט אחרונה לפני שתהיה במדינתנו האהובה התבוללות רבתי. זו הזדמנות לעודד את האחדות. גם זה לא יפתור את הבעיה, שיסודה חינוך, אבל הוא יגביר את מספר המתגיירים ויצמצם את נישואי התערובת באפן דרמטי. הרב עובדיה יוסף ז"ל העיד בוועדת הכנסת שכרב ראשי לתל אביב הוא גייר כמאה איש בשנה, הרבה לפני שהיו אולפני גיור. ברור היה שקיום המצוות של המתגיירים היה די מפוקפק, אלא שהיו לרב סימוכין הלכתיים יציבים, ובהבנתו את גודל השעה, הוא נטה להקל.

חשוב לי להדגיש כי המתווה הנוכחי הוא מצוין, בבחינת דבר בעיתו מה טוב. הוא על פי ההלכה, בהתייעצות עם גדולי הרבנים, והוא יצמצם דרמטית את התבוללות. התורה ציוותה לאהוב את הגר, והמתווה החדש נוסף לכך שהוא נותן למצווה זו ביטוי מעשי, גם מציל את המדינה מנשואי תערובת.

המשכה של מסורת ולא רפורמה

הרב יעקב ורהפטיג | דיין גיור וראש כולל במכון הרי פישל (לשעבר)

לענין חוק הגיור אבהיר כי אין כאן שום רפורמה וכי המתווה חוזר לדרך בה נהגו לפני שנים בארץ. רב עיר הממונה על הכשרות, עירוב, טהרת המשפחה, לווית המת, ועל העולם ההלכתי בכלל, היה מופקד מתוקף תפקידו גם על הגיור. וכך נהוג גם בעולם כולו - רבני המקום בגולה אחראים על הגיור.

המציאות כיום שאין חוק גיור והסמכות נתונה לראש העדה הדתית - ביהדות הוא הרב הראשי - שריד מהתקופה העותומנית והמנדט הבריטי. לפנינו הזדמנות מיוחדת לעגן את הגיור כהלכה בחוק. על פי כל דיני התורה וההלכה המסורה מדור לדור.

הנהוג היום בבתי הדין לגיור

המועמד לגיור חייב בלימוד באולפן הגיור. על מנת שיכיר את עיקרי ההלכה. תפילה, כשרות, טהרת המשפחה, שבת וחגים, בין אדם לחברו, ידיעת הנושאים העיקריים בתנ"ך ובמחשבה, ובעיקר באמונה בקב"ה. בהלכה מצויין שצריך ללמדו מקצת המצוות, אך במציאות בשטח מלמדים אותם הרבה יותר.

כל בתי הדין לגיור דורשים שהמתגייר יצהיר על קבלת המצוות בפני בית הדין. קודם למילה והטבילה. בית הדין מנסה להתרשם עד כמה שאפשר בכנותו של המועמד, ואם הוא חושד שאלו דברים מהפה לחוץ דוחים את קבלתו עד שיקבל על עצמו באמת ובתמים לחיות כיהודי.

גיור לשם דבר

בתי הדין מקלים בקבלת הגר המתגייר לשם דבר מה, למרות קביעת חז"ל שאין מגיירים לשום דבר כגון כדי לשאת בן זוג שאינו יהודי. עמדה זו מבוססת על דעת הגאון הרב חיים עוזר גרודזנסקי זצ"ל, בעל האחיעזר, שמשום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". דבר זה נכון כפליים בתקופה זו בה אנו עומדים בסכנת התבוללות עקב עליית נכדים לסב יהודי ועליית אחוז המתבוללים משנה לשנה.

אודות החוק המוצע

לדאבוני, רבים מן המתנגדים לחוק המוצע לא עברו עליו בצורה מעמיקה, אם בכלל. אני קורא לכל אחד ואחד שיבדוק את החוק לפרטיו וידון בדברים לגופם. מאז הניסוח הראשון ועד לניסוח העכשווי, נעשו בו תיקונים רבים מתוך רצון לחזק את הרבנות הראשית ולא ח"ו להחלישה. תקוותי שהרבנים הראשיים ובעיקר הרב דוד לאו שליט"א שהגיור תחת סמכותו, יבינו את חשיבותו של "חוק הגיור" ולא ישאירו את נושא הגיור בגדר תקנות היכולות להשתנות בקלות.

לפנינו הזדמנות

מיוחדת לעגן את הגיור

כהלכה בחוק. על פי כל

דיני התורה וההלכה

המסורה מדור לדור

תמיכה במתווה הגיור על ידי רבני ערים

הרב אליעזר מלמד | רב היישוב הר ברכה וראש הישיבה

טוב להחזיר לרבנים מקומיים את הסמכות החוקית לגיור. כך היא ההלכה מימים ימימה, שכל רב מוסמך לגייר. וכך נהגו גם במדינת ישראל עד לפני כשלושים שנה. וכך ראוי ונכון כיום, כדי לפתוח את מרב הדלתות בפני העולים ממשפחות ישראל שאינם יהודים להתגייר כהלכה. הנני תקווה שיוזמה זו תוסיף תורה ומצוות בישראל, ובזכותה יותר עולים יחזרו לצור מחצבתם, ויותר יהודים מבני הארץ יתחזקו בשמירת המסורת, באהבת התורה ובקיום המצוות.

ארחיב מעט בביאור הסוגיה.

קבלת המצוות

יסוד הגיור הוא שהגר יקבל על עצמו את החזון הגדול של עם ישראל, שמתגשם על ידי התורה והמצוות. לפיכך, אם הגר יאמר שכעיקרון אינו מוכן לקיים מצווה מסוימת, אין מגיירים אותו ואם גיירו אותו - גיורו בטל. לכן גיור במסגרת רפורמית או קונסרבטיבית אינו גיור, שכן אינם מאמינים בצורך לקיים את כל המצוות כמסורת ישראל. ואם 'גר' זה התחתן עם יהודייה, ואחר כך עזב אותה - היא רשאית להינשא ליהודי בלי שתקבל ממנו גט כהלכה.

הנני תקווה

שיוזמה זו תוסיף

תורה ומצוות

בישראל

מנגד, כל שקיבל על עצמו את התורה והמצוות כמסורת ישראל, אף שאינו מכיר את רוב המצוות, כיוון שכעיקרון הוא מעוניין לקיים את המצוות, גיורו גיור. יתר על כן, גם אם בעת הגיור הוא חושש שלא יוכל לשמור חלק מהמצוות, כגון שבת, מפני שאולי יצרו עליו או מפני כורח הפרנסה - כיוון שכעיקרון הוא רוצה לקיים את המצוות, גיורו גיור.

הדעה שאין לקבל גר שמתכוון להיות מסורתי

מה הדין כאשר הגר אינו מתכוון לחיות כאדם דתי אלא כמסורתי בלבד? האם לכתחילה יש לקבל אותו?

לדעת רבים אין לקבלו, שכן יש לקבל רק גר שמתכוון לקיים את כל המצוות כאדם דתי. אומנם אם הגר קיבל על עצמו לשמור את כל המצוות, ובית הדין החליט לגיירו, ולאחר הגיור הגר נחלש עד שהפסיק לשמור תורה ומצוות - דינו כיהודי. שכשם שיהודי שאינו שומר תורה ומצוות נשאר יהודי, כך גר שהתגייר כהלכה והפסיק לקיים מצוות נשאר יהודי.

טוב להחזיר לרבנים מקומיים את הסמכות החוקית לגייר. כך היא ההלכה מימים ימימה

כך נהגו גם
במדינת ישראל
עד לפני כשלושים
שנה. וכך ראוי
ונכון כיום

הדעה שאפשר לקבל

ויש מקילים וסוברים שגם אם הגר מתכוון לחיות כמסורתי - כל זמן שגישתו העקרונית לתורה ולמצוות היא חיובית, יש לקבלו. ראשית, הואיל והוא מעוניין לקיים את המצוות, יש סיכוי שבמשך הזמן יקיים את כולן. שנית, גם המצוות שהוא מתכוון לקיים הן רבות מאוד ומצביעות על רצון אמיתי להצטרף לייעוד של עם ישראל: כל המצוות המרובות שבין אדם לחברו, שהן יסוד התורה כולה, וכן עוד מצוות רבות, ובכללן ברית מילה, נישואין, הלוויה, אבלות, אכילת מזון כשר. ואף אם אינו מתכוון לשמור את כל הלכות שבת, הוא מתכוון שלא לעבוד בשבת ולציין אותה בהדלקת נרות וקידוש, ולחגוג את כל החגים. ואם הוא מתגייס לצה"ל, הרי שהוא מקיים את כל המצוות הקשורות ליישוב הארץ ולהגנת ישראל, שאמרו חכמים שהן מצוות לשקולות כנגד כל המצוות.

גם לדעה המחמירה, אם בית הדין החליט לנהוג כדעה המקילה וקיבל את הגר שמתכוון לחיות כמסורתי - גיורו גיור.

סיכום

בישראל חיים כיום מאות אלפי אנשים שלהלכה אינם יהודים, אבל הם צאצאי משפחות יהודיות וזהותם ישראלית ויהודית, והם מעוניינים לחזור לצור מחצבתם. מצד אחד, רובם רוצים להתגייר ולחיות כמסורתיים, ומנגד, אם לא יתגיירו, יקימו משפחות עם יהודים, שבכך יתרחקו אף הם ממסורת ישראל. במצב זה מצווה לפתוח בפני כל הרבנים הסוברים כדעת המקילים את האפשרות להקים בתי דין ולגיירם, ולהוסיף על ידי כך תורה ומצוות בישראל.

גיור רבני ערים - צו השעה

הרב דוד סתי | רב העיר שהם ויו"ר ארגון רבני צהר

העובדה שבכל שנה נולדים בישראל חמשת אלפים ילדים שאינם יהודים, והם מהווים בשר מבשרה של החברה הישראלית ומעוררים בה מבלי הכר, מייצרת אתגר גדול של נישואי תערובת. אתגר זה קיים גם ברמת הפרט והקהילה, בפרט במגזר המסורתי והדתי-לאומי שחיים בממשק הדוק עם לא-יהודים במסגרת הצבא, העבודה והאוניברסיטה. אך הוא מאיים גם על שלמות החברה הישראלית כולה. עם זאת, למחלוקת סביב גיורי רבני הערים יש שני מישורים: פרוצדורלי והלכתי.

הויכוח הפרוצדורלי: ביד מי נתונה הסמכות לגייר?

המצב כיום הוא שכל בתי הדין לגיור הפועלים בחסות הרבנות מתפקדים כפקידים לגיור מטעם הרב הראשי לישראל. כלומר, אדם אחד ויחיד מחזיק את שער הכניסה לעם היהודי במדינת ישראל. מציאות כזו לא הייתה מעולם בעם ישראל. הלכות גרות נמצאות בחלק "יורה דעה" של ה"שלחן ערוך" שמאז ומתמיד היה כלול במבחני ההכשרה לרבנות עיר של הרבנות הראשית, ומאז ומעולם היה נתון לסמכות רבני הערים בעולם היהודי ואף במדינת ישראל עד לפני שני עשורים ומחצה. לא אמורה להיות מניעה שרבני ערים, המופקדים על הלכות כשרות עירובין ורשום נישואין יוכלו לעסוק בגיור.

הויכוח ההלכתי: קבלת מצוות וגיור קטינים

אין רבני הערים בישראל שיסכימו לגייר בלי קבלת מצוות. ומאידך, בתי הדין של מנהל הגיור מגיירים כבר היום אנשים המצהירים על קבלת מצוות ובפועל רובם אינם שומרים מצוות אחר כך. לא בכדי, חלק גדול מן העולם החרדי בארץ ובחו"ל מזלזל בגיורים אלה ורואה בהם מעשה רמיה. בד בבד, בתי הדינים הללו לא מצליחים למשוך אליהם מספרים משמעותיים של מתגיירים שיצהירו בכנות על הרצון העקרוני לקבל את עול המצוות ולקיימן. במישור זה לא צפוי להתרחש שום שינוי עם או בלי החוק המוצע.

מהלך אחר, שקידם מורינו הרב נחום רבינוביץ זצ"ל, נוגע לגיור קטינים על ידי בית הדין גם אם לא בטוח שישמרו את המצוות כולן. מהלך זה מגובה בפוסקים גדולים בדורות האחרונים ובהם הרב משה פינשטיין זצ"ל מנהיג היהדות החרדית בארצות

הברית. גם הרב עובדיה יוסף הכיר בתקפותו של גיור כזה, לפחות בדיעבד. לדעת הרב הרצוג והרב עוזיאל, שכיחנו כרבנים הראשיים לישראל, יש לדרוש לכתחילה התחייבות של ההורים למסגרת שתאפשר לילד שמירת שבת וכשרות וחינוך מסורתי, ועל כן גם מסלול זה איננו מתאים לכל משפחה. אך יש בכך פתח לפתרון רחב יותר לאתגר ההולך ומתעצם לנגד עיננו.

לא אמורה להיות
מניעה שרבני
ערים, המופקדים
על הלכות כשרות
עירובין ורשום
נישואין יוכלו
לעסוק בגיור

מתווה הגיור יחזק את הגיור כהלכה בישראל

הרב יעקב מדן | ראש ישיבת הר-עציון

אודות החוק המוצע

מתווה הגיור המוצע כעת שומר על מעמדם של הרבנים הראשיים כ"ראשי העדה הדתית", החתימה על תעודת ההמרה של המתגייר תהיה גם מכוחם, והגיור יירשם ברשות מרכזת המתואמת עימם. רב עיר ימנה הרכב, שיחויב לפעול על פי כללי הגיור שייקבעו, ולא בשום דרך אחרת. **רבני הערים, שהוסמכו לתפקידים בידי הרבנות הראשית לישראל, הם תלמידי חכמים גדולים המוחזקים בצדק כאנשים יראי שמיים הפועלים על פי התורה.** מתווה הגיור, שיקבע את דרכי הגיור והלכותיו, יסוכם בידי שני נציגי השר (האמורים להיות תלמידי חכמים ויראי שמיים), שני נציגי הרבנים הראשיים ונציג חמישי המוסכם על שני הצדדים. הרב הראשי יוכל להדיח או לא לאשר הרכב שלא יעבוד על פי המתווה המאושר. כבודה של הרבנות הראשית, היקר לכולנו, יישמר בכך, וכך גם סמכותה. אכן ניתנת כאן אוטונומיה לא קטנה לרבני ערים, והיא לדעתי חשובה, אך הפיקוח וההדרכה הכללית של הרבנות הראשית נשמרים בכל הקשור להתנהלות בית הדין.

לא לגיור חילוני-לאומי

חוק הגיור לא ישנה את ההלכה: לא ניתן לגייר מי שאינו מקבל עליו עול מלכות שמיים ועול מצוות. אולם, רבים מן המתגיירים בבתי הדין של הרבנות הראשית, וגם בבתי הדין החרדיים, אכן נשחקים כעבור זמן קצר מקבלותיהם, ומתמזגים בחברה החילונית שסביבם. על פי הנתונים שבידי, כמות המתגיירים שקבלת המצוות שלהם נשחקה מקבילה במידה רבה להתפלגות הכללית באוכלוסייה: חילונים, שומרי מצוות, ומסורתיים "על הרצף". לעיתים המתגיירים חדלים לקיים את כל המצוות ולעיתים הם שומרים רק את עיקרי המצוות, כשבתות וחגים (במידה מוגבלת), יום הכיפורים, איסורי טרפות ונבלות וחמץ בפסח. זו רעה חולה שעד עתה לא נמצא לה פתרון ראוי, אך היא אינה מפקיעה את הגיור למפרע, כל עוד אין ראייה שכונתו של המתגייר מראש הייתה שלא לקיים את המצוות וכי הוא רימה את בית הדין.

להשקיע בהשתלבות הגרים

לדעתי עלינו להשקיע מאמץ משותף ותקציב לא קטן בליווי הגרים אחרי גיורם, כדי שיהיו קשורים לפחות חלקית לקהילות שומרות מצוות. אזכיר שיש מאות תלמידים בבתי ספר דתיים שהם מעוכבי גיור, לדעתי שלא בצדק, ומסיבות שיש להלכה דרכים לפתור אותן. צערם על עיכובם בגיור גדול מנשוא, והם עתידים לבוא בקשרי נישואין עם בנינו ועם נכדינו שעימם הם לומדים, בלא שנוכל למנוע זאת.

איך נוכל לאורך ימים לראות בצערם של רבים הראויים לגיור ומעוכבים מלהתגייר ולא לעשות דבר? איך נוכל להמשיך ולצפות בנישואי התערובת הפושים בחברה שלנו בכל מקום, וגם בחברה הדתית, ולא לעשות דבר?

בלי לערב פוליטיקה

מילה אחרונה: אני בטוח בטוהר כוונותיהם לשם שמיים של כל הרבנים העוסקים בעניין, וגם של הרבנים החולקים על דעתי מכל וכול. אני משתדל להתייחס רק לצד ההלכתי, ואינני שותף בשום צד לדיון התקשורתי והפוליטי סביב העניין. השיקולים במחלוקת הגיור אמורים להיות רק שיקולים הלכתיים, שיקולי צערם של הגרים הרוצים בגיור אמיתי, ושיקולי קיומו של העם היהודי ללא תהליך של התבוללות פנימית.

שמירה על זהותה היהודית של המדינה - צו השעה

הרבנית ד"ר טובה גנזל | מרצה בכירה בחוג הרב תחומי למדעי היהדות ולשעבר ראש המדרשה, באוניברסיטת בר-אילן

זכינו לחיות בדור שבו לנגד עינינו מתכנסים נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ, ומדינת ישראל מהווה מוקד משיכה ליהודים רבים, ועימם מי שהם מזרע ישראל. בכך מוצב לפתחינו אתגר הלכתי ומדיני. הנתונים המופיעים בחוברת הזו, מצביעים על כך שאתגרי הגיור של הישראלים שאינם יהודים על פי ההלכה, הולך ומתעצם מדי שנה. מצב זה ישאר על כנו גם אם חוק השבות יתוקן, ועל כן המציאות שנוצרה במדינת ישראל דורשת התייחסות מכל מי שההלכה היהודית מנחה את אורח חייו. מחויבות הלכתית זו צריכה לבוא לידי ביטוי גם בפסקי הלכה שנותנים מענה הלכתי המבוסס על המסורת ההלכתית ומפגישה אותה עם אתגרי הזהות היהודית של מדינת ישראל.

החוק המוצע
יסייע במימוש
האחריות שלנו
כלפי זהותה
היהודית של
המדינה

בשנים שבהם העם היהודי חי בין התפוצות, האחריות על הגיור היתה בידי רבני הקהילות. עם הקמת מדינה יהודית ריבונית, אך טבעי היה שהאחריות לגיור תהיה ממלכתית, ומערך הגיור הקיים מממש את האחריות הזו. עם זאת, כפי שמראים הנתונים, דרך פעולתו של המערך והיקף הגיורים שמבוצעים במדינת ישראל היום אינם נותנים מענה מספק לאתגר שלפתחינו. כדי לעמוד באחריותנו, בשנים הרות גורל לעיצוב זהותה היהודית של מדינת ישראל, עלינו לעשות כל שביכולתנו לסייע במניעת שחיקת הזהות היהודית ודילולה בהיבטים המשמעותיים לשומרי הלכה. לשם כך נדרש תיקון.

אני סבורה שהחוק המוצע יסייע במימוש האחריות שלנו כלפי זהותה היהודית של המדינה. אציין כי על אף שהסדר החוקי אינו מיטבי, דומני שהחוק במתכונתו הנוכחית מציע דרך חדשה-ישנה לפעולת הגיור הממלכתי שיש בה איזון בין שימור המסגרת האחידה של כלל מערך הגיור ומתן סמכויות לרבני-ערים, כולם תלמידי חכמים ויראי שמים, בעלי מגוון תפיסות עולם הלכתיות בתחום הגיור.

נראה לי כי ישראלים רבים אינם מודעים לאתגר הזהות היהודית שמונחים לפתחינו. יתרה מכך, לחלקם ההכרה ההלכתית בזהות היהודית לא חשובה או מרכזית. את הפתרון המוצע ראוי שיקדמו ביחד, תוך נשיאה משותפת בעול, מי שזהותה היהודית של המדינה חשובה לו, ובעת הזאת לתמוך בפתרון המוצע כעת בחוק הגיור.

חוק הגיור: לראשונה גיור ממלכתי המעוגן בחוק

ד"ר שוקי פרידמן | סגן נשיא המכון למדיניות העם היהודי ומרצה למשפטים במרכז האקדמי "פרס"

זהותה היהודית של ישראל תלויה בקיומו של רוב יהודי במדינת-ישראל. הנקודה בה מתלכדת מדינת ישראל המתחדשת עם הזהות הלאומית-דתית-היהודית היא בהגדרת היהודיות. אל מול הגדרות שונות אפשריות, המובהקת והרווחת ביותר גם כיום היא זו ההלכתית. ביננו חיים כחצי מיליון ישראלים שהם חלק בלתי נפרד מרקמת החיים שלנו. חלקם אדישים לאפשרות לחיות כישראלים ללא שייכות ללאום היהודי. רבים מהם (כ-44%) נכונים לעשות מאמץ ולעבור תהליך תובעני של גיור אורתודוכסי כדי להשלים את הצטרפותם לעם היהודי במלא מובנה.

דרך המלך

להתמודדות עם

האתגר הזה הוא גיור

הלכתי מאיר פנים

לכל מי שחפץ בכך

אל מול האתגר המשמעותי הזה, חוסר מעש הוא לא אופציה שכן האתגר רק מתעצם. ראשית, מספר הישראלים הלא יהודים בישראל גדל בהתמדה. בשל עליה וילודה, על כל ישראלי שמתגייר, נוספים ארבעה בכל שנה ארבעה שאינם יהודים כהלכה. שנית, בתוך חברה ישראלית שברובה מסורתית או חילונית בה ההכרה בחשיבות הזהות היהודית-הלכתית פוחתת, הרצון הזה אינו מובן מאליו. לכן אפשר לומר בוודאות כי ככל שחולף הזמן מספר הישראלים הלא יהודים שיבקשו להתגייר יפחת ומספרם ושיעורם באוכלוסייה היהודית יאמיר.

דרך המלך להתמודדות עם האתגר הזה הוא גיור הלכתי מאיר פנים לכל מי שחפץ בכך. החוק המוצע מתמודד עם האתגר הזה בדיוק. אם יצליח להביא שינוי, נראה בשנים הקרובות מספרים גדלים והולכים של מתגיירים במסגרת הגיור הממלכתי מבין הישראלים שאינם יהודים כהלכה.

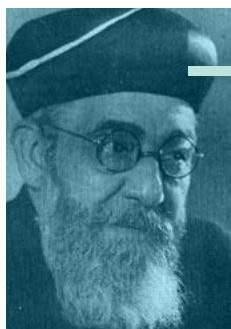
ליבת החוק המוצע היא החזרת עטרה ליושנה: מתן סמכות לגיור לרבני ערים. אבל החוק ער לחשיבותו של ההיבט הממלכתי בגיור ולכן לא מציע ביזור של סמכות הגיור. קודם לכל, לראשונה בישראל, הוא הופך את הגיור הממלכתי, זה הקיים וזה של רבני ערים, למערך שפועל על פי חוק ולא טלאי על טלאי של החלטות ממשלה. בנוסף, החוק מקים מנגנון הדוק של פיקוח מקומי ומרכזי על מותבי הגיור המקומיים. כך, רבני עיר, תלמידי-חכמים שמהווים אבן היסוד של הרבנות הראשית, יוכלו לפעול על פי מיטב שיקול דעתם ההלכתי, ובדרך מאירת פנים לגרים. הדבר ייקר את הגיור ויעלה את הביקוש לו.

לצד זאת, הם יפעלו בתוך המסגרת הרחבה של אגף הגיור הקיים, תחת מחוז מיוחד שיוקם, מחוז 'רבני עיר', וכך יישמר ההיבט המבני של הגיור הממלכתי. בנוסף, כללי הגיור, והפיקוח על פעולתם של הרבנים ייעשו על ידי וועדת היגוי שתהווה גורם הלכתי עליון, ולצדה גם הרב הראשי, ראש מערך הגיור ולבסוף מועצת הרבנות הראשית. על כן, אפשר לומר במידה רבה של ביטחון שהחוק משדרג באופן משמעותי את הגיור הממלכתי בישראל לא רק ביכולת שלו להתמודד עם האתגר הלאומי של הגיור אלא גם בעיגונו בחוק של המערך הקיים ושל מנגנוני הפיקוח שיפעלו בו.

על קיבוץ גלויות והאתגרים הזהותיים המתעצמים לא יכולים לאפשר לנו להפטר כאשפתד. כמו בכל הסוגיות האחרות בדת-ומדינה, האסטרטגיה של 'שב ואל תשנה' תביא גם כאן לכרסום בזהות היהודית. חוק הגיור אינו פתרון מושלם אבל הוא הנכון לעת הזו וכשייושם יחזק את יהודיותה של המדינה.

גִּיּוּר • מְשִׁימָה לְאוֹמִית בְּעֵבֶר וּבִהוּוּה

רבנים ראשיים וגדולי ישראל בעבר ובהווה ראו בגיור משימה לאומית שכדי לממש אותה חובה על הפוסקים לפתוח פתחים בפני המתגיירים ולהקל עליהם את ההצטרפות לעם ישראל. לנגד עיניהם עמד הציווי לאהבת הגר והאחריות למניעת התבוללות בעם ישראל היושב בארץ ישראל.

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל

"הרי לך מפורש דאע"ג שידוע לנו דרוב הגרים אינם מקיימים המצות אחרי מילה וטבילה ובכל זאת לא נמנעו מלקבלם משום כך. אלא אומרים להם מקצת מצות חמורות היינו עונשן של מצות כדי דאי פריש נפרוש. אבל אי לא פריש מקבלים אותם והוא את חטאו ישא ואין ישראל ערבין עליו. (קדושין ע ב, נדה יג ב ד"ה קשים גרים).

מכל האמור מתבררים הדברים כשמלה: גר שקבל עליו המצות ועונשן אעפ"י שידוע שלא יקיים אותם מקבלים אותו אחרי שהודיעו לו מצות קלות וחמורות ענשן ושכרן. שגם אם יחטא ויענש מכל מקום זכות היא לו לזכות באותן המצות שיקיים אותן ומשום דילמא נפיק מהם זרעא מעליא".

הרב איסר יהודה אונטרמן זצ"ל

"ובמיוחד אלו שבאים מרוסיה במשפחות מעורבות, לדעתי אין להחמיר עליהם בשאלות קשות, מפני שנראה להם כאילו אנחנו מתגרים בהם. ...אין איפוא מקום לחששנות יתרה, שתגרום חס וחלילה לרחק אותם ועל ידי כך לרחק את המשפחה כולה".

הרב עובדיה יוסף זצ"ל

"...עקרונית דין הגיור לפי תורת ישראל הוא מעשה חיובי בהחלט. רבותינו ראו אותו בעין יפה" ובהמשך: "...ביום שקיבלתי גר שראיתי שאפשר באמת לקבל אותו בזרועות פתוחות - היה לי סיפוק רוחני גדול ושמחה גדולה. כשאנחנו יודעים שאנחנו עושים מלאכה נקיה, לא רק שלא דוחים, אלא יש לנו שמחה גדולה..."

הרב יעקב אריאל

"יש לעודד את גיורם של נוכרים שהם צאצאי יהודים. ללא גיורם, הם יוסיפו להביא צאצאים נוכרים נוספים לעולם, ולהרבות מכשול. גישה זו איננה קולא, כפי שיש נוטים לראות במבט שטחי. אדרבה, היא חומרה, כי היא באה להציל יהודים ממכשול. הימנעות מגיורם של אלה, עלולה להכשיל בעבירה רבים מאוד מישראל. אין בגישה זו שום ויתור על הלכות הגיור הקבועות בישראל מדורי-דורות, אלא שעקב חומרת הבעיה והיקפה, הגישה לגיורם של הבאים מחבר המדינות, חייבת להיות יותר אקטיבית. דהיינו, אין להסתפק בכך שגר כזה יבוא מעצמו ואז לדחות אותו, כפי שהיה נהוג, אלא יש ליזום ולעודד את גיורו לכתחילה, על מנת שיוכל להשתלב בעם ישראל".

מתווה הגיור עקרונות

הרבנות הראשית

הרב הראשי לישראל
מועצת הרבנות הראשית
ועדת ההיגוי

מערך הגיור

מחוז תל אביב
מחוז ירושלים
מחוז צפון
מחוז דרום
מחוז רבני ערים

מחב גיור
מחב גיור
מחב גיור
מחב גיור
מחב גיור
מחב גיור

1

מעמדו של מערך הגיור
הקיים ישמר

2

רבני ערים יוכלו להקים
הרכבי גיור במסגרת המערך
הממלכתי

3

יוקם מחוז גיור רבני ערים
שיעניק שירותים מנהליים
להרכבי רבני הערים

4

תוקם ועדת רבנים שתנסח
את סדרי הדין להרכבים
המקומיים

5

לרב הראשי, לוועדת הרבנים
ולמועצת הרבנות הראשית
סמכות לבטל מינוי של דיין
גיור בתהליך הדרגתי

6

תעודת הגיור תהיה אחידה

ראש אבות בתי הדין
סמכות ערעור
על כשירות דיין

ועדת היגוי לגיור
אחריות:
א. ניסוח תקנות הדיון למותבים המקומיים
ב. בירור לבקשת פסילה

מועצת הרבנות הראשית
אישור פסילת הרכב,
לאחר קבלת המלצת הוועדה

כל הגיורים נערכים במסגרת הממלכתית של הרב הראשי

מחזקים את הרבנות מחזירים את כוח הגיור לרבני הערים מאירים פנים למתגיירים

הרב אליעזר מלמד
רב היישוב הר ברכה
וראש הישיבה

הרב רא"ם הכהן
ראש ישיבת עתניאל
ורב היישוב עתניאל

הרב אמנון שוגרמן
ראש ישיבת הגולן

הרב דוד סתיו
רב העיר שהם
וי"ר ארגון רבני צהר

הרב מאיר נהוראי
רב משואות יצחק
וי"ר רבני ורבניות בית הלל

**מתווה הגיור
טוב לעם ישראל,
ירבה קידוש ה'
ויחזק את
הזהות היהודית**

הרב יובל שרלו
ראש ישיבת אורות שאול
וראש תחום אתיקה
בארגון רבני צהר

הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי
ראשת בית המדרש לנשים,
מכללת הרצוג

הרב יעקב ורהפטיג
דיין גיור וראש כולל במכון הרי פישל
(לשעבר)

הרב איתן אייזמן
לשעבר ראש מוסדות
נעם-צביה

הרב שמואל דוד
רב העיר עפולה

הרבנית ד"ר טובה גנזל
מרצה בכירה בחוג הרב תחומי
למדעי היהדות, ולשעבר ראש
המדרשה, באוני' בר-אילן

מתווה הגיור זוכה לתמיכה רחבה של גדולי רבני הצינונות הדתית. המהלך המבורך יתרום לחיזוק הזהות היהודית. הוא יחזיר לרבני הערים (כפי שהיה בעבר) את הסמכות לגיור, ויתן מענה הלכתי לאלפי משפחות - באמצעות גיור על פי דין תורה ובמסגרת מערך הגיור הממלכתי.

להרבות גיור הלכתי בישראל!